СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 222. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ПЯТНИЦЯ, 24-го ВЕРЕСНЯ 1948. No. 222. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 24, 1948. VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ПРЕЗИДЕНТ ЗАВЗЯТО КРИТИКУЄ КОМІСІЮ НЕАМЕРИКАНСЬКИХ ДІЯНЬ

Сан Франсиско, 22 вересня. — Президент Труман виголосив дві чергові промови у своїй передвиборчій подорожі в Каліфорнії. Одна була в Сан Франсиско, друга на передмістю Овкленд. В обох промовах президент доводив, що республиканці недопускали до переведення меліорацій землі на Заході. Та найбільше замітні були його заваги про діяльність Комісії Неамериканських Діянь палати репрезентантів, яка намагається зробити президента відповідальним за затії комуністів і їхнє шпигунство. Ці заваги висловив президент в приватній розмові з провідними політичними діячами, одначе вони були незвичайно завзяті. Він ствердив, що всі звичайні люди світу хочуть мира і що проблеми викликані Совєтами, не є непоборимі. — З заваг про працю Комісії Неамериканських Діянь роблять висновок, що президент має в пляні виголосити окрему промову про комуністів в Америці.

ВОРЕН ПРО ТАЙНУ ДИПЛОМАТІЮ.

Луїсвил, у стейті Кентокі.— Губернатор Ирл Ворен, кандидат на віцепрезидента Злучених Держав з рамені Республиканської партії, признав, що американська закордонна політика мусить бути основана на порозумінні обох великих партій, одначе він скритикував „тайні умови" й „дипломатію з-під стола", які досі ведено. Він сказав, що закордонна політика повинна бути звісна населенні. Ворен негодував на „державників, які чванилися своїми тайними розмовами в закордонних справах" і шукали для себе признання на купець кий лад. „Мені дивно, чому нам треба ждати на оприлюднення фактів якимсь бувшим політичним діячем аж тоді, коли він напише книжку, яку розхоплюють люди як найбільш популярну на книжковому ринку" — сказав Ворен.

ВТІКАЮТЬ З УРЯДОВИХ СТАНОВИЩ ЗІ СТРАХУ ПЕРЕД ДОПИТАМИ ЛОЯЛЬНОСТИ.

Вашингтон. — Досі зрезигнували з федеральних становищ 883 бюрових працівників, коли стало відомим, що вони мають піддатися допитам про їхню лояльність. Вони страхаються прилюдних виявів, що їх переводять тепер в конгресових комісіях. Допити лояльности є загальні й обіймають всі бюра. На чолі комісії для дослідів лояльности стоїть давніший член Верховного Суду, Овен Дж. Робертс. Всі 833 особи, які зрезигнували з праці, находяться в числі 6,344 осіб, яких призначено на допити Бюра Федеральних Інвестигацій незалежно від допитів комісії лояльности.

ПЕРЕСЛУХАННЯ В СПРАВІ ДОПУЩЕННЯ БІЛЬШЕ ЖИДІВСЬКИХ ІМІГРАНТІВ.

Вашингтон.— Більші жидівські організації висилають до сенатської правничої комісії на переслухання в справі допущення більшого числа імігрантів ніж на це дозволяє теперішній іміграційний закон. Між організаціями, яких має переслухати комісія цими днями, є ГАЙАС, Жидівський Робітничий Комітет і Рада Синагоґ Америки. Ці організації мають переконати комісію, що Америка може знайти працю для більше імігрантів ніж ті, що їм тепер можна приїхати.

ПОВНА ВОЄННА ПРОДУКЦІЯ БУДЕ ЗА 18 МІСЯЦІВ.

Вашингтон. — Повна воєнна продукція есенціональної зброї й виряду буде йти за 18 місяців, від часу, коли контракти будуть признані й тільки такі важливі роботи, як літаки й літаконосці підлягають окремим зарядженням. Таку думку виявили відповідальні урядовці після того, як Амуніціюна Рада оприлюднила, що є готовий плян мобілізації промислу. Амуніційна Рада робить дальший поступ у перегляді фабрик, які надаються на воєнну продукцію і досі признала вже 15,500 приватних підприємств за відповідні для виповнення воєнних контрактів. Крім того з попередньої війни затримав уряд 156 фабрик вповні готових до воєнної продукції, а до того прийде ще 245 інших підприємств, які мали бути пристосіблені на мирову продукцію, одначе цього ще не переведено. Вони будуть готові для повної воєнної продукції в недалекій майбутності, найдальше до 120 днів. Із зрозумілих причин плян виробу зброї й матеріялів є такою самою тайною, як і стратегічний плян.

15,000 РЕКРУТІВ БУДУТЬ ПОКЛИКАНІ В ГРУДНІ ДО СЛУЖБИ ПРИ АРМІЇ

Вашингтон. — Команда армії оприлюднила, що в грудні буде покликаних 15,000 рекрутів в списку тих, які вже зареєструвалися. Разом з попередно покликаними вони будуть становити цифру 25,000 вояків, покликаних обовязково на підставі нового поборового закона. Команда виявляє, що нові рекрути будуть покликані з молоді у віці 24 і 23 літ життя. Досі ще не покликають нікого ні до маринарки ні до повітряних сил тому, що там зголосилося багато добровольців. Армія має тепер 540,000 вояків, а має дозвіл збільшити це число до 900,000.

ПЕТИЦІЯ ДО ТРУМАНА ЗА ЗВІЛЬНЕННЯ КОМУНІСТІВ З-ПІД ОБВИНУВАЧЕННЯ.

Вашингтон. — Представники конгресу Цивільних Прав, який стоїть під замітом, що творить комуністичний фронт, прислали своїх делегатів з домаганням, щоб президент Труман „викинув" з суду обвинувачення проти 12 комуністичних провідників, які мають станути перед судом в жовтні за змагання до скинення силою американського уряду. Водночас заповіджено, що до президента має прийти петиція з 250,000 підписів від членів різних робітничих юній, щоб підтримати домагання Конгресу Цивільних Прав.

Мерілендські фармері підписали 250 аплікацій для укр. збігців

Филаделфія, 23. вересня. — З канцелярії ЗУАДКомітету повідомляють про дальший важливий крок в акції переселення українських скитальників до стейту Меріленд та про участь в цій акції мерілендських фармерів. В цій справі відбулася дня 21-го вересня в Балтімор чергова конференція в стейтовому „Емплоймент Офіс"-і, в які крім директора цего Бюра, п. Фрінґера, та його співробітників, взяли участь теж представники стейтового департаменту хліборобства з його керівником п. МекҐреві на чолі, як теж представники стейтового уряду праці з п. Торнером у проводі та представники фармерів, разом біля 40 осіб. ЗУАД Комітет заступав його екзекутивний директор, д-р Володимир Ґалан. Обговорено справу переселення українських скитальнків до цього стейту, при чому стейтові представники запевнили свою дальшу співпрацю та всю можливу допомогу. В тій цілі вони рішили створити в кожному повіті (каунті) окремі Комітети фармерів, які полагоджуватимуть всі справи, зв'язані з переселенням та розміщенням нових імігратів на місцях. Після зборів заступник ґубернатора стейту, п. Дейвіс, заявив, що ґубернатор задумує іменувати окрему стейтову комісію до справ переселення, до якої увійшли б представники всіх етнічних груп в стейті. На конференції мерілендські фармері передали ЗУАДКомітетові дальших 35 аплікацій для переселення українських скитальників. Разом досі вони вже виповнили поверх 250 таких аплікацій, запевнюючи переїзд до ЗДА такій самій кількості українських фармерських родин, отже біля 1,000 осіб з европейського скитання.

ВЕЛИКА БАЗА В АЛАСЦІ ГОТОВА.

Перл Гарбор, на Гаваях. — Найменше один великий летунський майдан є готовий для приміщення бомбовальників системи Бі-50. Крім того є кілька менших майданів, готових для бомбовальників Бі-29. Оце виявив генерал лютенант Нейтан Твининґ, командант Аляски, коли приїхав сюди на конференцію з офіцирами маринарки. Генерал висловив переконання, що американські летуни так само заправлені до повітряної боротьби в тих околицях як і росіяни. „Нам звісно, що вони мають ті самі проблеми, що й ми", сказав Твининґ. — Він говорив про майдан коло Фербенкс, коли згадав про велику базу для Бі-50.

300 МІЛЬЙОНІВ ДОЛЯРІВ ГОТОВИХ ДЛЯ РОЗБУДОВИ ІТАЛІЇ.

Вашингтон. — Згідно з умовами при виконанні Пляну Маршала, Злучені Держави передадуть $300,000,000 Італії для переведення її відбудовчої програми. Уряд Італії зібрав своїх $300,000,000, як це передбачено в умові. Започаткування великої відбудовчої програми має покласти перепони дальшим затіям комуністів, які добачують для себе поле до діяння тільки тоді, коли населення не має праці і терпить нужду.

УРЯД ДОБАЧУЄ СОВЄТСЬКУ РУКУ В ПОДІЯХ В ІНДОНЕЗІЇ.

Вашингтон. — Високі урядовці прийшли до логічного висновку, що Москва стоїть за спробами комуністів в Індонезії скинути тамошній республиканський уряд, хоч на це нема документальних доказів. Урядовці є того переконання, що комуністи роблять усі заворушення на те, щоб недопустити до переведення в життя Пляну Маршала. Не зважаючи на оці замітки, уряд не має наміру оприлюднити безпосередніх намірів для застановлення таких затій.

ДЮЇ ПРО ФЕДЕРАЦІЮ ЕВРОПИ

Албукерк, у стейті Ню Мексик, 22. вересня. — Губернатор Тамес Е. Дюї, як кандидат республиканців на президента Злучених Держав, гостро скритикував адміністрацію президента Трумана за його внутрішню політику, а опісля перейшов до обговорення закордонних справ, яким присвятив третю частину своєї передвиборчої промови. Він поклав головний натиск на необхідність обєднати Европу у формі федерації для втримання миру, бо щойно тоді допомога Америки буде успішна. Країни західної Европи, разом з західною Німеччиною, мають майже двічі тільки населення, що Злучені Держави, міркував Дюї. Поділена на 16 окремих слабих держав, Европа не може втриматися і щойно обєднана вона стане могутнім забороло мира, твердив він.

Проти-советські настрої на сесії О. Д.

БЕЗУСПІШНІ СОВЄТСЬКІ ЗУСИЛЛЯ НЕ ДОПУСТИТИ ДО ПОРЯДКУ НАРАД 5 СПРАВ.

Париж, 23. вересня. — Спостерігачі теперішньої сесії Генеральної Асамблеї ОД однодушно стверджують, що Совєти своєю підривною міжнародною політикою ще більше звернули проти себе загальну світову опінію. Це проявилося теж на вчорашньому засіданні Ген. Асамблеї та її поодиноких комітетів, що більшістю голосів відкинули всі совєтські намагання не допустити на порядок нарад 5 важливих справ. Майже в усіх випадках Совєти та їх сателіти були самі і без піддержки з боку будьякої іншої країни. Насамперед відкинено совєтське намагання не допустити на порядок нарад справу прийняття в члени ОД Австрії, Фінляндії, Італії, Ірляндії, Португалії і Трансйорданії, проти яких Совєти використали раніше своє „вето" в Раді Безпеки. Теж проти спротиву Совєтів поставлено на порядок ще такі справи: скасування права вета; звідомлення Балканської комісії ОД, що обвинувачує совєтських сателітів в допомозі грецьким партизанам; звідомлення Корейської комісії ОД, яку Совєти не допустили в свою зону та яку бойкотують; справу постійного статуту для т.зв. Малої Асамблеї, в якій не признається права вета та яку Совєти теж бойкотують. Це недвозначно вказує, що й дальші наради Генеральної Асамблеї будуть йти під кутом солідарности демократичних країн проти підривної політики совєтського тоталітаризму.

„НАПРАВЛЕНО" ЗАПОДІЯНУ СОВЄТАМ „КРИВДУ" В О.Д.

Париж, 23 вересня. Перший раз в історії ОД на цій сесії совєтських представників не вибрано до жодного з головних Комітетів Ген. Асамблеї. Цю „кривду" Совєтам „направлено" вчора тим, що їх польського сателіта вибрано на одного з сімох заступників предсідника Ген. Асамблеї. Совєтський представник як один з „великих" є теж між заступниками предсідника. Разом з польським представником вибрано заст. предсідника теж мексиканця.

АМЕРИКА ВИДВИГНЕ СПРАВУ КОНТРОЛІ АТОМУ

Париж, 23 вересня. З поінформованих джерел заявляють, що ЗДА видвигнуть на теперішній сесії ОД домагання повного прийняття звідомлення Комісії до справ міжнародної контролі атомової енергії. Звіт раніше був відкинений Совєтським Союзом, що було теж причиною, що Комісія припинила дальшу працю.

О.Д. ПРОТИ ВИДАЧІ ПАПАНЕКА

Париж, 23 вересня. З поінформованих джерел заявляють, що власті ОД скажуть своє слово проти видачі колишнього чехословацького представника в ОД, д-ра І. Папанека комуністичному урядові в Празі. З відповідним домаганням видачі Прага звернулася до уряду Франції.

АРГЕНТИНА ГОЛОВНИМ ЗАСТУПНИКОМ ІТАЛІЇ В О.Д.

Париж, 23 вересня. Аргентинський представник в Ген. Асамблеї ОД., д-р Хозе Арсе, вчора заявив, що він докладатиме всіх зусиль, щоби добитися прийняття Італії в члени ОД. Його першою перемогою було, що цю справу поставлено на порядок нарад проти совєтської опозиції.

ЗМІНА НА ПОСТІ „ПРЕМІЄРА" БІЛОРУСЬКОЇ ССР

Москва, 23 вересня. (АП)— Вчора тут повідомлено про призначення Олексія Клєщова „премієром" Білоруської ССР, на місце Панька Пономаренка, якого перенесено на „важливий пост в центрі". Клєщов є теж генеральним секретарем компартії в Білорусі і тепер він там заніматиме таке саме становище як в Україні занімає Хрущов.

КІНЦЕВА ЗАХІДНА НОТА ДО СОВЄТІВ В СПРАВІ БЕРЛІНА

ВІД СОВЄТСЬКОЇ ВІДПОВІДІ ЗАЛЕЖАТИМЕ ДАЛЬША АКЦІЯ ЗАХІДНИХ СОЮЗНИКІВ.

Париж, 23 вересня. — Три західні великодержави вручили вчора в своїх столицях совєтським представникам три ідентичні ноти, метою яких є заставити Совєтів до ясного становища в справі теперішньої політичної кризи в Берліні та від чого узалежнюється дальшу акцію західних союзників. Від совєтської відповіді залежатиме, чи західні союзники продовжуватимуть свою дипломатичну акцію в Москві, чи передадуть цілу справу до вирішення Генеральній Асамблеї О.Д. Зах. союзники продовжуватимуть безпосередні переговори в цій справі тільки у випадку, якщо Москва цілком ясно признає їхні рівні права в Берліні. Вчорашню ноту тут називають кінцевим заходом для вияснення берлінської кризи і її метою є не тільки дістати теоретичне совєтське признання західних прав в Берліні, але й добитися практичного респектування тих прав. Проєкт ноти приготовили з доручення своїх міністрів закордонних справ сер Вилйем Стронґ з британського міністерства закордонних справ, американський амбасадор Люїс В. Доґлес та французький амбасадор Рене Масільї.

У ВАШИНГТОНІ НАЗИВАЮТЬ ПОЛОЖЕННЯ ВАЖКИМ.

Вашингтон, 23 вересня. — Кінцеву американську ноту для вияснення політичної кризи в Берліні вручив вчора совєтському амбасадорові Панюшкінові виконуючий обов'язки секретара стейту Роберт А. Ловетт, роблячи це з доручення секретара стейту ген. Маршала, що тепер в Парижі. В департаменті стейту відмовилися давати будьякі блищі вияснення та коментарі до цеї справи, обмежуючись до короткого твердження, що загальне політичне положення вважається важким. В тому самому часі і такі самі ноти доручено совєтським амбасадорам в Лондоні і Парижі. В усіх цих трьох західних столицях стверджується, що метою нот є довести до кінця „видовище зі Совєтами".

БОЛЬШЕВИКИ ПРОДОВЖУЮТЬ ЗАХОДИ ДЛЯ ПОВНОЇ КОНТРОЛІ БЕРЛІНА.

Берлін, 23 вересня. — Рівночасно з дипломатичною грою, Совєти продовжують практичні заходи для здобуття повної контролі Берліна. В останніх днях Совєти видали ряд відповідних заряджень щодо повної контролі економічного зв'язку між своїм і західними секторами Берліна, а совєтська та контрольована ними місцева преса почала нову кампанію проти зах. союзників, не рахуючись зі словами.

„ВИЧИСТИЛИ" 16 СОЦІЯЛІСТИЧНИХ ПРОВІДНИКІВ В ПОЛЬЩІ.

Варшава, 23 вересня. — У висліді довгих нарад центрального комітету польської соціялістичної партії „вичищено" 16 визначних соціялістичних провідників, закидуючих їм „націоналістичні ухили". Між вичищеними є теж бувший премієр Осубка-Моравскі. Ця чистка мала б усунути останню перешкоду до повного злиття польських соціялістів з комуністами.

БЕВИН ПОТВЕРДЖУЄ ЗАХІДНУ РІШУЧІСТЬ ЩОДО БЕРЛІНА.

Лондон, 23 вересня. — Британський секретар закордонних справ, Ернест Бевин, виступив вчора в Палаті Громад, потверджуючи ще раз нічим не захитану рішучість західних великодержав залишитися в Берліні і задержати там всі належні їм договірні права, відкидаючи під цим оглядом будьяке „апізерство" зі Совєтами. „Ми твердо рішені — говорив Бевин — продовжувати нашу політику і я переконаний, що в цьому ми матимемо повну піддержку парляменту і цілої нації, бо я вірю, що це є рішальне для нашої безпеки на майбутнє. Ми маємо до діла з народом, який тепер потверджує, що від нього ми не можемо купити миру" — твердив Бевин про Совєтів. Зі слів Бевина робиться теж висновок, що в подібному тоні була видержана теж нота західних союзників та що це є справді остання нота для вияснення кризи. Бевин твердив, що Берлін сьогодні перемінився в символ західної рішучости та опору проти совєтської агресії.

БРИТАНІЯ ПІДДЕРЖУЄ ПЛЯН БЕРНАДОТТА ЩОДО ПАЛЕСТИНИ.

Лондон, 23 вересня. — Міністер закордонних справ Бевин заявив вчора в парляменті, що Британія піддержує повністю кінцевий плян Бернадотта щодо Палестини. Це означає велику зміну в британській політиці під цим оглядом, бо згаданий плян передбачує поділ Палестини, проти чого Британія досі рішучо виступала. Повну піддержку цього пляну запевнила вже раніше Америка й вважається, що у зв'язку з цим наступила теж зміна в британському становищі. Інше діло, що жиди в останньому запротестували проти американських рекомендацій прийняти плян Бернадотте в цілости.

БРИТАНІЯ ПРОДОВЖУЄ ОБОРОННІ ЗАХОДИ.

Лондон, 23 вересня. — Під час вчорашніх дебат в Палаті Громад, перший лорд адміралії, вайкаунт Голл, повідомив про широко закроєний плян уряду про „підготовчу мобілізацію" великих людських резер для народної оборони на випадок війни. Ідеться насамперед про відповідну підготовку плянів швидкої мобілізації добровольців з-поміж вислужених вояків. Виявляється, що після війни Британія демобілізувала 3,800,000 вояків, 2,000,000 з яких надається ще до військової служби.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ТВЕРДИЙ ОРІХ: ПАЛЕСТИНА

Як звідомляють з Парижа, палестинська проблема вибилась в програмі нарад Асамблеї Обєднаних Держав на одно з перших місць. Необхідність її розвязки приспішила безсумнівно трагічна подія, яка скоїлась в Єрусалимі з гр. Бернадоттом, репрезентантом Обєднаних Держав.

Асамблея буде над цею справою дискутувати, а по виміні думок запропонує її розвязку. В справі проєкту розвязки палестинської проблеми, предложеного гр. Бернадоттом, будуть видвигнені цілком певно сильні аргументи, щоб цей компроміс прийняти і їх воюючі зі собою араби й жиди не зможуть злегковажити.

Асамблея Обєднаних Держав має змогу впливати через свої дебати на світову опінію. Це є її найсильніша зброя. Тому, коли представники понад 50 держав, обговоривши основно проєкт Бернадотта в справі Палестини, заявляться великою більшістю за цю чи другу розвязку, то важко припустити, щоб це таки не прийнялось.

Якби так не сталося, то інституція Обєднаних Держав миналась би з ціллю, для якої повстала. Тому саме палестинська справа є для Обєднаних Держав пробним каменем. Всі погоджуються, що це камінь дуже важкий. Багато державних мужів побило собі голову, бажаючи цей камінь підняти чи розбити. Фальке Бернадот переплатив це трудне завдання життям і згинув як мученик. Велика Британія, хоч має з усіх держав найбільше хисту в розвязці складних міжнародних проблем, не могла дати собі ради з палестинською проблемою й віддала її Обєднаним Державам. Чи тепер розвяжуть це Обєднані Держави, теж певно не знати, навіть не зважаючи на апробату Злученими Державами цього компромісу, який предложив гр. Бернадот. Але вже це, що секретар стейту Маршал піддержав цей компроміс, а британські урядові кола визнали його „здоровим, обєктивним проєктом", є великим кроком вперед. Думаємо, що як представник Злучених Держав візвав представників інших держав, що заступлені в Асамблеї, щоби приняли пропозиції гр. Бернадотта як „можливо найкращу підставу" до замирення Палестини, то цей голос знайде широкий відгомін. Тому можна припускати, що Асамблея Обєднаних Держав дасть свою апробату на компромісовий плян Бернадотта в справі Палестини. Зате тяжче буде зі здійсненням цього пляну, бо арабський світ заявився проти нього. Коли іде про жидів у Палестині, то можна припускати, що коли там зроблять порядок з крайніми елементами, рішення Обєднаних Держав буде ними прийняте. Можна надіятись, що й араби згодом цьому рішенню піддадуться, якщо не буде їх піддержувати совєтська тайна дипломатія та пропаганда, даючи їм надію, що жидівська держава не вдержиться. Очевидно, Кремль може водночас намовляти теж і жидівських екстремістів, щоб не годились з компромісовим рішенням Обєднаних Держав у справі Палестини.

Як не полагодили б в Обєднаних Державах справу Палестини, вона ще довго буде тяготіти. Вона може навіть заставити Обєднані Держави взятися за карні санкції проти тих, що стануть перешкодою у здійснюванню цього рішення. Це був би великий клопіт, коли б треба було такі санкції переводити. Найбільше клопоту мали б певно Злучені Держави, але виглядає, що іншого виходу нема.

Сталін про третю війну

До найновіших сензацій на тему миру чи війни належить те, що переповів С. Л. Золцбергер в Ню Йорк Таймс з 17 вересня б.р. про розмову президента Чехословаччини, Едварда Бенеша зі Сталіном в Москві, дня 12 грудня 1943. Сталін мав тоді сказати, що третя світова війна неминуча.

Списав цю розмову в своїм щоденнику Е. Таборскі, приватний секретар Бенеша, що тепер перебуває в Швеції й готує до друку спогади, оперті на довірочних мемуарах Бенеша.

Сталін висказався про цю нову світову війну в такий спосіб, що її розпічне знов Німеччина. Мовляв, вдачу німців годі буде так скоро перемінити і тому прийдеться знову з ними воювати. Сталін згадав теж за поляків, бо Польща була властивою темою розмови. Бенеш твердив, що поляки помудріли по другій світовій війні, а Сталін казав, що вони прийдуть до розуму щойно по третій війні. Цікаве для українців було в цій розмові особливо те, що говорено про Лінію Курзона, а говорив про це Вячеслав Молотов, совєтський міністер закордонних справ, що теж був учасником розмови.

Отже Молотов сказав Бенешові, який старався помогти Станиславові Міколайчикові й польській справі, що представники Великої Британії та Злучених Держав, які були на конференції в Тегерані, привезли зі собою мапи, на яких була точно означена границя Польщі на сході. Вона тягнулась здовж Лінії Курзона й залишала Львів на території України.

Золцбергер називає цю інформацію „дуже інтересною" з цього боку, що вона вказує, що західні потуги вже давно погодились щодо кордонів Польщі на сході, але ще не погодились щодо польських кордонів на заході.

Сталін, щоб „нагородити" Польщу за „втрату Львова" зробив їй дарунок з українських земель довкола Перемишля та інших, доповняючих це ще й білоруськими землями з містами Білосток та Гродно.

Та вертаймо до заповідженої Сталіном третьої війни. Не так давно той самий Сталін заявив, що треба бути ідіотом, щоб говорити про третю війну. Це була відповідь західнім „підпалювачам війни". Ця відповідь вказувала б, що Совети в цей час війни собі не бажають, що покривалось би з аналізою справи майбутнього военного конфлікту між Заходом і Сходом, яку перевів військовий знавець Генсон В. Болдвин в Ню Йорк Таймс з 17 вересня. Болдвин наводить цілу низку важних причин на те, що Совети тепер до війни не пруть, бо до неї не підготовані, не мають атомової бомби та переходять різні важкі внутрішні кризи й такі, як з Тітом в Югосавлії. Проте й Болдвин припускає, що навіть у такому наставленні може трапитись в Берліні чи в іншім загрозливім місці випадок, що Совети вжиють військової сили, а це знов може створити ситуацію, з якої не буде вже виходу. Болдвин припускає, що навіть внутрішнє положення Советів може бути таке, що для кремлівських сатрапів війна була б навіть побажана. Проте в найближчій будуччині він війни не передбачає.

Нам здається, що Сталін одно добре схопив, а саме це, що теж і третя світова війна може спалахнути через Німеччину. Тільки в сучасну пору не спричинили б її самі німці. В нинішніх обставинах цю війну спричинили б тільки Совети, намагаючись перемінити цілу Німеччину в свого сателіта. Що вони до цього змагають, немає найменшого сумніву. Інакше не було б загрозливої ситуації в Берліні, де вже давно міг був спалахнути военний конфлікт, як би не американська терпеливість та уступчивість.

Богдан Войнарович.

Консолідація і наші завдання

(Голос з Европи)).

I.

Покликання до життя Української Національної Ради не було легкою справою. Протилежностей та неузгіднених моментів було так багато, що окремим українським політичним групам було справді нелегко зговоритися. Про це свідчить хоч би той факт, що праця підготовчої комісії по створенні Національної Ради тривала цілий рік, а всі заходи і передвступні наради — аж понад два роки. Дехто може схильний зводити всі ті труднощі до особистих непорозумінь поміж чоловими особами окремих груп, або до безпідставної партійної „гризні". Особливо американським українцям може видаватися дивним і незрозумілим дотеперішній брак згоди поміж українцями в Краю та на еміграції в Европі. Проте зведення цілої проблеми консолідації до особистих чи групових амбіцій було би несолідним упрощенням справи. Справжні причини дотеперішнього стану речей далеко глибші і поважніші. Найголовнішими з цих причин були:

1. Перебування українського народу під гнітом чужинецького панування. Хоч цей факт мусів би ніби спричинитися до об'єднання національних зусиль, що подекуди і мало місце, проте він викликав також і розбиття українського суспільства з'огляду на підневільні умови життя під ворожою окупацією, неоднаковість поглядів на методи і способи спротиву і боротьби та розбивацьку провокаційну роботу ворожої агентури.

2. Перебування українців під різними займанщинами, в наслідок чого мала місце не тільки технічна неможливість зговоритися, але часом і фактична, хоч правда часова і лише тактична та здебільшого позірна, розбіжність поглядів поміж представниками українців різних займанщин.

3. Розбиття, вагання, ідеологічна кріза й брак виразної лінії серед некомуністичної частини світу, що не могло не відбитися на внутрішньому українському житті — особливо в тій надзвичай тяжкій і скомплікованій ситуації, коли українці опинилися поміж двома ворожими до України тоталітарними силами: німецькофашистівською і московськобольшевицькою.

Діяння всіх тих протилежних сил та безпосередньої, постійної загрози нерідко просто безвихідної ситуації не відчували на собі американські українці. Вони жили — навіть підчас війни — в нормальних, упорядкованих умовах вільних країн. Але навіть і серед американських українців не завжди панувала повна згода, хоч це, здається, було в деякій мірі відбиттям того стану, який панував поміж українцями в Европі. Що ж до цих останніх, то — повторюємо — хто усвідомлює собі ввесь хаос суперечностей і трагізм ситуації, в яких опинилося українство, той розуміє, чому не було згоди серед політичних українських груп і той не буде дивуватися, чому консолідаційний процес проходив з такими труднощами. Цей акт не повинен викликати зневіря, а тим більше не вільно собі з нього кпити. Коли чуються голоси позитивної критики, відносно Української Національної Ради, коли висловлюються думки про ті чи інші доповнення чи корективи у її структурі, або про потребу поглиблення консолідаційного процесу, — це належить тільки вітати. Однак дивним і незрозумілим видається, коли дехто ніби навмисно підкреслює й висуває наперед не зовсім ще усунуті розбіжності, або замісць конструктивної критики зі замилуванням вишукує позірно недосконалі моменти та займається обниженням авторитету, або й очернюванням окремих осіб, керуючись у цьому персональними антипатіями та зводячи старі порахунки, що їх давно вже належало б призабути.

Річ зрозуміла, що консолідаційний процес ще не цілком завершився: його належить поглибити й удосконалити. Однак створення Національної Ради означає величезний крок наперед, величезне конструктивне досягнення. І коли воно ще не зовсім досконале, то обов'язком всіх свідомих українців є не підривати його нерічевою критикою і підношенням можливо слабих його сторін, а всебічною допомогою і підтримкою спричинитися до закріплення уже існуючого здобутку. Бо ж в наслідок покликання до життя Національної Ради створено власне передумови, які дозволяють надіятися, що в скорому часі, в процесі практичної роботи, можна буде вирівняти й узгіднити ті моменти, щодо яких існують ще й тепер деякі розходження поміж українськими політичними групами.

Нам потрібно сьогодні перестати займатися безконечними дискусіями про те, що нас роз'єднує, а натомість негайно приступати до практичної роботи. Час не жде. Міжнародня ситуація і нестерпне становище українського народу на рідних землях вимагають від нас негайної дії. Національна Рада та її Виконний Орган мають перед собою величезні завдання і мусять негайно приступити до їх здійснювання.

∴

З комплексу справ, які входять в програму української визвольної акції, треба відрізнити дві кардинальні проблеми: рух спротиву в Краю і пропагандивно - репрезентативна праця на міжнародньому форумі. Обидві вони вимагають устійнення спільного для всіх пляну дії й обидві вони мають величезне значіння. На наш погляд, дискусія на тему, яка з цих проблем важливіша, є нерічева, бо і одній і другій треба присвячувати максимум уваги й зусиль. Проте ясним є, що боротьбу власними силами в краю треба поставити на перше місце, бо наші національно-державні постуляти є тільки тоді реальними, коли за ними стоїть воля українського народу, яка в даних обставинах виявляється назовні у вигляді руху спротиву.

Нерічевою є також дискусія на тему, кому належить першенство провід, право усталювання напрямних визвольної боротьби — краеві чи еміграції? Бо це, безумовно, залежить від обставин даного часу. Історія багата в приклади, коли еміграції належало перше слово, але лише при умові, коли вона докладно відзеркалювала настрої Краю. В майбутньому буде залежати від об'єктивних обставин, кому припаде тягар відограти першу ролю. Покищо і одні, й другі повинні виконувати максімум того, що лежить в обсязі їх можливостей. Головне полягає на тому, щоб між еміграцією і Краєм не було розбіжностей, щоб їх зусилля взаємно доповнювалися. І цього не трудно досягти, оскільки на еміграції буде одна, а не кілька програм визвольної акції.

Рух спротиву в Краю проявляється у двох відмінних виглядах: активна революційно-підпільна або відверто-повстанська боротьба та пасивний опір, в якому приймають участь не тільки широкі маси суспільства, але й часто працівники різних советських установ, включно до членів комуністичної партії які використовують свої становища для того, щоб вирвати у ворога якісь полегчі для українського населення. Свогочасу досить гостру полеміку викликало питання, чи правильно поступали ті українські комуністи, які багато дечого вирвали у Москви, але які для цього всежтаки мусіли йти на компроміси з ворогом. Ми не будемо говорити про те, чи мають рацію ті, які цілковито відкидають цей спосіб пасивного опору, визнаючи за корисну і доцільну лише безкомпромісову революційно - повстанську боротьбу. Також поминаємо питання, чи доцільною є перманентна, безперервна повстанська акція — без огляду на те, чи вона дає безпосередній успіх в даних обставинах і в даний момент, потягаючи однак за собою криваві жертви в рядах борців. Головним є, щоб дух спротиву, підготованість до масового революційного, повстанського здвигу, коли на це прийде догідний момент, — були постійно наявними серед українського народу. Головним є також, щоб серед діючих революційно-політичних сил в Україні панувала єдність і згода. І відносно цього останнього можна бути оптимістичної думки. Дійсно, супроти небувалого в своїй брутальній жорстокості гніту московсько-большевицької окупації, всі активні — явні чи укриті — борці за визволення повинні і можуть об'єднатися. Всі можливі розходження — партійно-програмового чи групово-особистого характеру — блїднуть і зникають в обличчі винищувального, безоглядного наступу на українство ворожих сил.

Гасла визвольного руху на українських землях можуть бути короткими і тільки загальними. Український народ буде боротися за знищення чужинецького панування, за відновлення своєї незалежної держави, за встановлення в ній народоправного ладу, за розвиток української культури й християнських основ українського суспільства, за соціяльно-економічну справедливість і рівність, за збереження суспільних здобутків і громадянських свобод Української Національної Революції, за поступовий, а не реакційний характер громадского ладу у відновленій українській державі. Зайвим було б кликати українські маси на боротьбу, даючи їм тепер детально розроблені соціяльно-економічні чи правно-устроеві основи української держави. Це справа майбутнього яка сьогодні могла б тільки спричинитися до незгоди й суперечностей. Сьогодні найголовнішою є справа боротьби з чужинецьким пануванням, і для цього вистарчить загально - зрозумілих і і безсумнівних засад, на яких можуть об'єднатися всі.

Характерно, що коли й існували (або існують) деякі суперечності серед діючих в Краю сил, то це було скорше відзеркаленням браку єдности на чужині, а не навпаки. Недаремно всі голоси, що доходять до нас з Краю, однозгідно стверджують, що там бажають, щоб серед українців на чужині панувала єдність і згода. Створення Української Національної Ради і надання Державному Центрові Української Народньої Республіки характеру єдиного національно-політичного центру знайде безумовно кольосальний, позитивний відгук на окупованих українських землях. Національна Рада може спричинитися і напевно спричиниться до остаточного уодностайнення й повної єдности діючих в Краю українських революційно-політичних сил.

ІВАН КРАВЧЕНКО. Авторські права застережені.

ЧОРНИЙ ВОРОН

(ПРАВДА ПРО СССР)

Всім мученикам і незчисленним жертвам комунізму — присвячую.
Автор.

44)

І він починає запитувати мене про секретаря партійного комітету, про голову фабричного — профспілкового комітету, технічного директора і т.д. і т.д. Я повинен був давати позитивну або негативну характеристику кожному. Він назвав щось з 30 відомих мені технічних і політичних працівників фабрики. Після цього він запитав про кожного з них, чи він комуніст, чи позапартійний. Всі ці його запити і мої відповіді він записував недбайливо олівцем на клаптикові паперу.

Коли йому набридло запитувати, а мені відповідати, він поринув у ті нотатки, що робив, а я сидів і роздумував та роздивлявсь по камері. Потім він підняв голову і дивлячись знову немигаючими очима в мої очі: — Це здається вам, Іване Іванович, дивним одна дуже цікава річ, а саме; подивіться самі на ці нотатки і ви побачите, що позитивні характеристики дістали від вас переважно всі позапартійні, а комуністи всі як один негативну характеристику?

Чим це можна пояснити? — тим самим недбайливим тоном звернувся він до мене, протягуючи мені свої нотатки.

— Шукайте самі причин, але я дав зовсім об'єктивну оцінку кожному.

— Цікаво, дуже цікаво, — тягне він, — цікаво, яку ви оцінку даєте товаришеві Сталінові? — запитує єхидно він.

— Я його оцінювати не збираюсь і не можу, таксамо, як не зможете цього зробити і ви. Його оцінить належно майбутня історія.

І я бачу, що він зрозумів, що саме я хотів цим сказати.

— Добре... Тепер ви дайте мені ще відповідь на одне, останнє запитання. Ви признаєте себе контрреволюціонером — ворогом народу, чи ні?

— Я на це запитання вже дав вам відповідь, але ще раз заявляю, що не тільки не признаю себе винним в будьякому обвинуваченні, а категорично протестую проти мого арешту і проти того, що мені до цього часу не пред'явлено ні ордеру на арешт, ні обвинувачення, відповів я.

— А, може, ви забули всю вашу шкідницьку, контрреволюційну роботу? Ви подумайте добре над тим. Перевірте всі свої рухи, проаналізуйте їх. Вам є над чим подумати... Отже, подумайте гарненько. Може у вашій камері злі обставини для думання? До речі, ви в якій камері?

— В № 66, — все більш лютуючи з його несенітниці, — відповів я.

— Знаю вашу камеру. Це на першому поверсі? Дуже добра камера, але там вам нема умовин для думання. Я вас переведу до другої камери, в якій думки трохи ясніше виступають. На сьогодні наша розмова скінчена. До побачення, — каже він, встає ззастолу, виходить перший з камери і кличе наглядача, котрому дав у руку якогось папірця.

Самим коротким шляхом, я за пару хвилин був у своїй камері, але дивно чому той наглядач, котрий супроводив мене до камери, став у дверях і чогось чекає?

— Ну, що? Як — шепче до мене дідусь Л.

— Та постріайте, нехай він замкне двері, — напів шепотом відповів я.

— Ну так чого ж ти усівся? Зараз же забирайся, — звернувсь суворо наглядач до мене.

Я трохи розгубився, але скоро оволодів собою і почав поволі збирати свої нечисленні речі.

— Ну так що? що? що? хоч в двох словах, — шепочуть мені мої друзі.

— Ану, скорше збирайсь! кричить наглядач.

Та що.. поки ще нічого... Питав, чи визнаю я себе винним? Я категорично відмовився... і він переводить мене, здається, в камеру катувань... —шепотом відповів я.

— Ну, друзі мої, не згадуйте мене лихом. Буду живий, ще зустрінемось. Бувайте здорові, нехай Бог зберігає і охороняє вас!

І я кожному зокрема тичу руку, (що в в'язниці заборонене) і виходжу до розлютованого наглядача....

(Кінець першої частини).

XI. Конвенція Ліги Української Молоді

8)

XII.

СПОСТЕРЕЖЕННЯ І ЗАВВАГИ.

На закінчення нашого звідомлення з одинадцятої конвенції Ліги Української Молоді Північної Америки хочеться ще згадати про деякі спостереження „поза кулісами" самої ділової конвенції та зробити кілька кінцевих заввак. Бо це цілком ясно, що з'їзд молоді не міг обмежитися тільки до самих нарад та культурної імпрези, ані навіть формальних та неформальних забав і танців. Все це доповнювалося ще — сказати б — власним буттям молоді, її взаємовідношенням та поведінкою в готелі і в місті, тоді, як вона „була собою".

Першусього, загально вважається, що досить велика частина цеї молоді приїхала на конвенцію, щоби в першу чергу мати „Гуд тайм". Це цілком природне явище і тут велику заслугу організаторів конвенції треба вважати факт, що вони це бажання „гуттам[і]-у потрапили не тільки задоволити, але теж належно використати для серіозних конвенційних цілей. Український елемент на конвенції, її наради і рішення захопили навіть і тих, що приїхали виключно на „гуд тайм". Це потверджують слова одного з таких учасників конвенції, який після неї щиро і добродушно ствердив, що власне на конвенції він знову „вродився українцем".

Про саме „поза-програмове" буття молоді під час конвенції можна б написати не менше, як і про саму конвенцію. Треба ствердити, що молодь справді була „собою". Це виходило теж зі слів управителя готелю, який цю конвенцію порівняв „майже" до конвенції Американського Легіону, ще додаючи, що хлопці мають першорядні голоси. Це аж ніяк не було докором. Навпаки. Факт, що збито тільки кільканадцять склянок, обірвано кілька фіранок і т. п. цілком не брався до уваги і та ж сама управа готелю стверджила, що на таку кількість людей, та ще й молодих і під час конвенції, її поведінку можна б вважати прикладною.

На честь учасників треба підкреслити, що під час конвенції цілком не спостерігалося того, що можна б назвати п'янчанням, що навіть „гуд тайм"-ові надавало гідного і культурного характеру. Не було найменшого прояву, що його можна б зарахувати хочби до „молодечих вибриків" в негативному розумінні. Як і в кожному українському гурті, так і під час конвенції, чи краще в перервах між діловими справами, головно вечорами і в ночі, все стояло в більшості під знаком української пісні. Співали хто якої, але звичайно починалося від „Я тому не винна..." Окрему сторінку творила — так сказати б — міжкімнатна комунікація через вікна і хоча часом готель таки справді „ходором ходив", то ніколи не можна було почути ні одного такого слова, чи завваги, яких треба було б соромитися. Навпаки, цим виявлено багато знаменитого гумору, вдержаного завжди в культурних формах і рямцях.

Це те, що на зовні міг спостерегти кожний учасник конвенції та кожний мешканець готелю. Проте, забавою, співами і жартами ще далеко не вичерпувалося буття молоді в готелю. Бо в багатьох кімнатах збиралися більші і менші гурти, що свобідно і поза-програмово продискутували не одну серіозну проблему.

Не можна не згадати окремо ще й про ту загально-дружню атмосферу, що оточувала цілу конвенцію, як програму, так і „привату". Всі дослівно творили одну дружню велику сім'ю, без будьяких „клік", „задніх плянів", інтриг і т. п. Все було щире, безпосереднє, радісне. Хіхто не зважав на формальності т. зв. „знайомства" і кожний на конвенції був „свій". Це саме спостерігалося навіть на вулиці, щонайменше в околиці готелю, як всі себе ввічливо поздоровляли, усміхались, були справді „своїми".

Це тільки дуже загальникова характеристика цеї пам'ятної конвенції, що без сумніву матиме великий вплив на дальший розвиток організованого життя нашої молоді. Хто був на цій конвенції, той цілком певно докладатиме всіх зусиль, щоби взяти участь теж в кожній наступній, що треба завдячувати без сумніву цій синтезі приємного з корисним, якою і позначувалася ця одинадцята конвенція. Єдиною „критикою" цеї конвенції, яку доводилося почути від її учасників, був докір, що вона... тривала за коротко. Цей докір можна було почути від хлопця, який раніше навряд чи визнавався в чому діло і навряд чи взагалі задавав собі справу хто він та куди й як йому, а який після конвенції з іскрою в оці та певністю в голосі заявив, що якби так війна, то він, ог бой, цілком певно за Україну воюватиме. (Кінець).

ДЕЛЕГАТ У. Н. РАДИ ПРОМОВЛЯТИМЕ НА ПІКНІКУ „САМОПОМОЧІ"

Щойно прибувший з Европи делегат Української Національної Ради, інж. Дмитро Андрієвський, буде промовляти в неділю 26 вересня б.р. на Пікніку Організації Самопомочі Нової Української Іміграції, який відбудеться на площі Willick's Grove, Linden, N. J. Інж. Д. Андрієвський подасть авторитетні інформації про об'єднання нової української еміграції в Европі та створення Української Національної Ради.

„БРАТ СТЕФАН" І НАША ПЛАЩАНИЦЯ

„Саенс Нюз Леттер" за вересень б. р. подає на зверхній обгортці світлину кістяка-монаха в сидячій позиції, а за ним розвішена плащаниця, розмальована в стилі східної церкви з звісним написом в церковно-слов'янській мові, з якого видно тільки слова: „Свєя пречистое тіло Твоє" і „обвив". Для українця ці слова не є ніякою загадкою, бо ж це уривок тропаря, що його співається у Велику Пятницю в українських церквах: „Благообразний Іосиф". Напис на плащаниці поміщений берегом, а по середині находиться картина Христа, зложеного в гробі. По обох боках є образи: Пречистої Діти і мабуть „благообразного Іосифа" з Ариматеї, а під сподом напис в церковнім стилі „плащаница". Крім того ще менші написи, яких зі світлини годі відчитати. Так само зпоза кістяка монаха не можна доглянути цілого музею інших церковних предметів, між ними образу Пречистої Діви Неустаючої Помочі, який тільки частинно визирає зпоза широко розтягненої монашої ряси.

Пояснення до цеї незвичайної картини подає в „Нюз Леттер" д-р Френк Тон у статті п. з. „Сторож старовини". Відсилаючи читача до картини на обгортці, автор каже, що це світлина Брата Стефана, який був монахом в грецькій церкві в манастирі св. Катерини, який стоїть у підніжжі гори Синай в Азії. Це гора, на якій Мойсей дістав скрижалі з Десятьма Заповідями. Саме у тому манастирі Брат Стефан був сторожем-дверником упродовж 60 літ ще в шостім столітті по Христі. У половині двадцятого століття поїхав туди Вилієм Тері на чолі Африканської Експедиції університету Каліфорнія і зняв з нього фотографію, яка оце появилася на обгортці журналу. Тому, що під церковним оглядом манастир належить до патріярха в Александрії, то американська Африканська Експедиція мусіла дістати дозвіл на оглядини від африканського патріярха.

Автор стверджує, що для фізичного антрополога манастир є справжнім скарбом. Там находяться тисячі людських черепів, а ще більше людських костей. Є це мощі колишніх монахів того манастиря, які там нагромаджено впродовж 1,600 років. Коли монах помре, тоді його ховають в одному із сьоми постійних гробів, які находяться поза манастирською каплицею. Там спочиває небіжчик, доки його тіло не обгние на кістяку або не зсохнеться під впливом пустинного сухого повітря. Коли заповниться одна печера, тоді починають у такий самий спосіб наповняти другу і потім знову від початку.

Коли перша печера переповнена кістяками, тоді забирають їх кості і переносять до окремої спільної печери, якої входу стереже саме Брат Стефан, убраний в чернечу рясу. Він сидить на кріслі, голова накрита монашим каптуром, але обличчя ще добре законсервоване. Всі кості це мощі мужчин і лише мощі св. Катерини це жіночий кістяк, привезений сюди з Александрії. Св. Катерина була одною з перших християнських мучениць в Африці. Вона була дочкою римського патріярха і стала патронкою оцього манастиря свого імені під горою Синай.

Самий манастир має вигляд фортеці, окружений довкруги сильними мурами і саме цій будові він завдячує своє існування впродовж, століть. Його не завалили ні сарацени, ні бедуїни, ні магометани. У ньому зберігаються рідкі рукописи Святого Письма й інших творів і тому час від часу його відвідують наукові експедиції.

Чи Ви вже вписали своїх дітей до У. Н. Союзу? Коли ні,

Д-р Роман Осінчук

Свого часу повідомлено, що двох українських лікарів які в останньому приїхали до Злучених Держав з европейського скитання, здали всі потрібні та вимагані законами нашої країни іспити, здобуваючи повні права американського лікаря. Д-р Роман Осінчук, лікар зі Львова, що приїхав до ЗДА в лютому 1947 року і тепер живе в Ню Йорку, був одним з цих, що добились цего успіху.

Ім'я д-ра Осінчука, не зважаючи на його короткий побут в ЗДА, вже відоме нашим читачам, як з його статтей в „Свободі", так з повідомлень про

Д-р Роман Осінчук

різноманітні наші громадські та культурні імпрези. Бо власне д-р Р. Осінчук належить до тих, що потрапили швидко „заакліматизуватися" та „знайти собі місце" в новій країні та в нових обставинах. В його особі наша американсько-українська громада дістала справді нового вартісного члена і тому теж вона повинна познайомитися з ним дещо ближче.

Д-р Роман Осінчук, закінчивши з відзначенням середньо-шкільну освіту, почав свої медичні студії ще на таємному Українському Університеті у Львові. Після знесення бойкоту польських шкіл, він продовжував ці студії на державному університеті у Львові і закінчив їх, одержавши диплом доктора медицини в році 1931. Треба додати, що свої студії він здобував важким трудом, бо не маючи відповідних матеріяльних засобів, мусів постійно здобувати їх всілякими додатковими роботами. Після закінчення університетських студій та здобуття диплому, д-р Осінчук продовжував свої медичні студії практично в різних госпиталях у Львові, а в 1936-7 рр. відбув ще окремі студії закордоном, головно в клініках Відня, спеціялізуючись в недугах серця та в електрокардіографії.

У своїй поневоленій тоді поляками батьківщині, молодий лікар не мав тоді великих можливостей на повне використання своєї професії в державних рямках. Це було теж одною з причин, що д-р Осінчук звернув окрему увагу на розбудову єдиного українського курорту в Черчі, де протягом сімох сезонів працював головним лікарем, розгортаючи при цьому широку лікарсько-суспільну працю, як лікар, публіцист і громадянин. Вже від 1934 року він працював безплатно в Українській Народній Лічниці, віддаючи не одну прислугу справі здоров'я.

На весні 1938 року д-р Осінчук став асистентом відомого українського лікаря-громадянина проф. М. Панчишина. Після окупації Західної України совєтськими військами в 1939 р., д-р Осінчук разом з проф. Панчишином був призначений до відділу здоров'я та поклав великі заслуги в організації охорони здоров'я в Галичині. Опісля на власне бажання був перенесений до Медичного Інституту у Львові, де став старшим асистентом, а пізніше доцентом внутрішньої клініки проф. Панчишина.

Свою працю в усіх галузях своєї широкої медичної, науково-виховної та громадської діяльности д-р Осінчук продовжував серед найскладніших обставин та часто загрозу власного життя і за час німецької окупації. В році 1944 був вивезений німцями та працював як лікар і хірург в госпиталі у Вюртембергії аж до свого виїзду до Америки.

На окрему увагу заслуговує широка громадська робота д-ра Осінчука, якою він живо інтересувався вже від зарання своєї молодости. В цій ділянці він вже працював за студентських часів і вже в 1921 році був заарештований за противиборчу пропаганду до польського сойму. Як секретар студентської Медичної Громади, а опісля через два роки її голова, він вложив багато праці не тільки в цю організацію, але через неї і в загально-громадські справи. Після закінчення студій він всю свою увагу звертав головно на поширення здоровної культури серед українського загалу. Це мало тим більше значення, що в окупаційних умовинах українці не могли дожидати цего піклування від ворожого уряду. Цю свою працю він виконував всіми можливими способами, головно живим і писаним словом. Був членом-основником і довголітним секретарем Українського Гігієнічного Товариства, заснованого з ініціятиви проф. Панчишина в 1929 році. Д-р Осінчук був теж ініціятором газети „Народне Здоров'я", яку редагував через два роки та в якій постійно співробітничав, дописуючи рівночасно майже до всіх інших українських газет та друкуючи в них свої статті на лікарські та здоровні теми. У Видавництві Тиктора видано теж кілька окремих його брошур на теми гігієни та здоров'я. Був членом та активним співробітником чи не всіх центральних українських товариств і установ. В році 1942 став дійсним членом природничо-лікарської секції Наукового Товариства ім. Шевченка.

Це тільки дуже загальна характеристика всебічної праці цього молодого українського професіоналіста і громадянина, що ним тепер збагатилася наша американсько-українська громада.

М. П.

Що писала „Свобода" тому 40 років?

24. вересня 1908 р.

РЕКОРД ОРДИНАРНОСТИ МОСКВОФІЛЬСЬКОЇ ПРЕСИ В АМЕРИЦІ.

У 53-ім числі „Света", органу Русскої Православної Місії в Америці і органі православного російського єпископа, читаємо вступну статтю, яка звучить дослівно: „Монастир і пріют. Под таким заглавієм появилася в офіціяльном віргані ще не вмерлой и не рожденой Вікраїни и Іх Преосвященства „Князя Церкви" и „священно лакея" айришских бискупов, ксендзів, віргарістів і паламарів, то есть в „Слювачки", по вікраїнськи „Свободі", одна, скверна, и в нюйорских „сурпайпах" замоченним пером намазания свинья, по вікраїнськи „стаття" і т. д. Під оцею статтею у „Светі" покладений підпис: „А. Г. Товт, протоєрей і митрат".

Оцею статтею протоєрей і митрат А. Г. Товт осягнув рекорд ординарности й простацтва.

РІШИЛИ ЗАКУПИТИ ДРУКАРНЮ ДЛЯ „СВОБОДИ".

У протоколі четвертого дня нарад X. головної Конвенції У. Н. Союзу, з 10. липня 1908 р. записано: „Слово забрав о. М. Підгорецький. Він вказав на значення, яке має добре редагований орган для кожної організації і давав раду, щоб У. Н. С. постарався за свою власну друкарню, а зглядно, щоб дотеперішний орган, „Свободу", відкупити від спілки „Ди Рутінян Паблишинг енд Ексчейндж Компані" на власність У. Н. С. о. М. Струтинський поставив внесок, щоб вибрати 5-членовий комітет, який дібрав би собі знавців і переговорив з згаданою спілкою справу закупна „Свободи" й друкарні на власність У. Н. С. Коли П. Ярема запитався, кільки спілка зацінила б за газету й друкарню, тоді іменем спілки відповів К. Кирчів, що стілки, кільки спілка сама заплатила редакторові „Свободи", І. Арданові, а це $16,500. Цей внесок прийнято з додатком о. Лучечка, що коли б не дійшло до згоди з спілкою, тоді У. Н. Союз має купити окрему друкарню.

МІСЦЕВІ ВІСТІ.

Українці з Бруклина, Н. Й., оснували 4. вересня товариство „Дністер" для моральної й матеріяльної допомоги. Головою вибраний Іван Мовчко, касієром Іван Ганачівський. — Гр. катол. парафія в Майнерсвіл, Па., потребує дяковчителя від 1. жовтня. Кандидат може походити з Галичини або з Угорщини, мусить знати оба напіви, галицький і угорський, має учити співу хорального і проводити дяківську школу. Голоситися на адресу пароха: о. Іван Велигорський.

Д-р О. АРХИМОВИЧ — ПРОФЕСОР У.Т.Г.І.:

„Культура Кави" — науково-популярний позвочний курс УТГІ ч. 138, стор. 20, мал. 4. Курс складається з таких розділів: 1. Історія кави. 2. Систематика та географія кави. 3. Ботанічний опис. 4. Біологічні особливості кавового дерева та його вимоги до зовнішніх умов. 5. Агротехніка кавового дерева. 6. Збирання кави. 7. Обробка овочів кави. 8. Хвороби кавового дерева. 9. Шкідники. 10. Країни, що продукують каву. 11. Експорт кави. 12. Сорти кави. 13. Дальша переробка кави та способи її вживання. 14. Кофеїн та його дія. 15. Фальсифікація кави. 16. Сурогати кави.

Курс написав один з найліпших українських фахівців в царині рослинної продукції. Курс виданий, хоч і циклостилевим друком, але дуже чепурно. Студ. такса дуже приступна: 4. нім. марки з навчанням, 2 нім. марки без навчання. Для наших земляків, що їдуть до субтропічних країн, надзвичайно корисний та необхідний курс.

UKRAINIAN TECHNICAL UNIVERSITY
Regensburg, Paul Heyse Str. 2, Germany — U. S. Zone.

Економічний бік промислової мобілізації

Згідно з передбачуваннями, оприлюдненими недавно вашингтонськими кореспондентами великих щоденників, уряд одверто признав, що має складений плян на випадок проголошення мобілізаційного дня — „М-Дей". Політичне положення світу таке, що не можна зарікатися мілітарної акції, хоч її ніхто з відповідальних одиниць не бажає. Знавці кажуть, що навіть Росія не має в пляні воєнної виправи в недалекій майбутності, одначе вона сама може замотати себе у своїх очайдушних потягненнях так, що не зможе жодним способом відступити. В подібне положення Росія може поставити й Західні країни й тому зовсім природне, що Америка мусить бути готова до акції.

Успіх модерної війни, як кажуть знавці, залежатиме майже виключно від гововости країни під промисловим оглядом, тобто від готовости продукувати воєнні матеріяли в такій кількості, щоб заскочити противника. Саме для змобілізування підприємств бути готовими до продукції оприлюднено існування мобілізаційного пляну. Зміст пляну вважають за найбільшу тайну. Та всетаки з поодиноких потягнень можна дечого догадуватися, а здогадів не можна заборонити. Тому напр., коли хто напише, що промислова мобілізація коштуватиме багато більйонів долярів, не є зрадою тайни. Таким здогадом, опертим на розумінні дійсности, є передбачування, що уряд мусить тримати нагромаджений „критичний" матеріял вартости яких $700,000,000. Це не є заборонене, бо на випадок війни населення не буде в силі відмовити собі всіх потреб, щоб тільки військова влада була задоволена. Так само не є ніякою тайною, що на ці матеріяли вже видано $500,000,000 з фондів, призначених на цю ціль у бюджеті. Зате дальших $200,000,000 забрано з інших департаментів, головно з Адміністрації Воєнних Маєтків, в формі тимчасової позички. Дальших $300,000,000 візьме військова влада з фондів, ухвалених конґресом на передбачувані наперед необхідні конечності, а потім ще $400,000,000 з фондів, призначених на резерви. Значить що вже тепер має уряд близько півтора більйона долярів на призбирання й переховання воєнних матеріялів.

Ці гроші видає на закупно потрібних предметів Амуніційна Рада на підставі порозуміння з різними департаментами, щоб не наражувати уряд на подвоювання видатків. На підставі такого порозуміння закупно літаків для воєнної фльоти як і для себе переводить команда повітряних сил, а зате команда армії переводить закупно харчів для себе, для повітряних сил її для фльоти. Фльота закуповує кораблі не тільки для своєї потреби, але теж і для армії і т. д.

Амуніційна Рада займається наглядом над побудовою і втримуванням будинків і приладів, потрібних для виробу матеріялів. Вона вже переглянуло 12,000 промислових будинків і признала їх відповідними до виробу воєнних матеріялів, якщо зайде потреба, тобто якщо буде проголошений „М-Дей". Рада йде дальше з своєю працею і надіється мати 25-30 тисяч підприємств, готовими до виробу машин і загалом приладдя для продукції воєнних матеріялів.

З огляду, що Амуніційна Рада вже дала знати підприємцям приготовлятися до промислової мобілізації треба надіятися великого оживлення на ринку праці.

Микола Кокольський.

БРЕХНЯ

З під моїх ніг вилетів сверщок. На хвилину блиснули барвистою квіткою широко розложені крильця і зникли. Сверщок присів десь тутже, на камянистій, лісовій доріжці. Шукаю скрізь за дивною комашиною і ніяк не можу її найти. По хвилі сверщок знову підлетів і знову присів. Тим разом я мав більше щастя. Я побачив його на камені. Тут він сидів зі зложеними крильцями, подібний до невеличкої, сухої стебелинки трави. Так мама природа вирядила оттак дрібну комашину в життя. Не дала вона їй гострих зубів, ні міцних щелепів, ні ідкої отрути. Зате дала їй іншу збрую, не гіршу від іклів, кихтів чи жала, а це вміння зникати з очей свого ворога. Коли сверщок присяде на хвилину, щоб з'їсти якусь окрушину, чи щоб заграти на простенькім інструменті свою нескладну мелодію, на нього чигає з усіх сторін тисяча небезпек. Та дбайлива природа надала йому форму тіла і барву подібну до зісохлої травинки, що й хоронить комашину від ворожого ока. Зате в бистрому леті вороги йому не страшні й тоді можуть блестіти його крильця в повній своїй красі.

Отте маскування тварин, отта дрібна, нікому не шкідлива неправда, має для їх життя величезне значення, просто хоронить тварину перед загибіллю. Подібне маскування стрічаємо в природі на кожному кроці. Отся дрібна неправда дає змогу слабшій тварині боронитися перед сильнішим ворогом, перед небезпекою смерти. Така є проста логіка життя тварини.

Зовсім іншою дорогою іде через життя та істота, що вважає себе паном природи. Божа іскра розуму є тією могутньою збруєю, якою людина бореться з небезпеками, що грозять їй з боку живої і мертвої природи. Та не тільки це! Людина опановує сили природи і заставляє їх служити собі на користь. Могутній розвиток техніки все більше і більше запрягає сили природи на службу людині. Цей розвиток ніяк не зближається до якогось кінця і навпаки, перед технікою відкриваються щораз нові горизонти, нові можливості.

Тільки біда, що розвиток техніки не йде в парі з моральним розвитком людини. Моральний закон, який у правіках виписав. Господній палець на камяних скрижалях, до сьогодні ще не ввійшов у кров і кість людини. Тисячліття історії підняли людину морально не дуже високо. Що гірше, переживаємо часи великого морального занепаду, моральної дегенерації людини. Це, що християнська етика вважає злом, „партійна мораль" називає дуже часто добром. Бачимо, як співжиття у людській спільноті спирається не на довіря до свого ближнього, а на перфідній брехні.

Людина — істота соціяльна. Як така підлягає певним соціяльним законам, соціяльній моралі. І лиш тоді суспільність буде здорова, коли вона не буде ломати тієї моралі, коли у відношенні її громадян буде повна гармонія поміж особистим інтересом і інтересом спільноти. Нас, християн, обовязує християнська етика. Вона забороняє нам поступати нещиро супроти своїх ближніх. Каже нам бути одвертими і щирими; каже будувати ціле життя, своє і громадське, на тривкім фундаменті, на правді. Брехня то матеріял дуже нетривкий й її ніяк не можна уживати до побудови суспільного організму, почавши від основної клітини, від родин, а скінчивши на державі. Уявім собі родину, де члени один другого обманюють і обріхують. Чи зможе вона довго встоятися? Чи не розлетиться вона на першімліпшим закруті життєвого шляху? Не інакше є теж з великим суспільним організмом, з державою.

Правда, на ближчу мету держава, побудована на брехні, може видаватися незвичайно міцною і тривкою. Людина короткозора буде нею захоплюватися. Та коли будемо розглядати її з певної перспективи, тоді пізнаємо, що брехня то матеріял направду дуже а дуже слабкий. Чи ж можуть обман, обріхування, підступ і перфідія сцементувати поодиноких осібняків, що ходять своїми власними стежками, в один організм, суцільний, відпорний на всякі небезпеки? Та ж це відосередні сили, що відпихають одну людину від другої. Ціла міць такої держави то одна велитенська брехня, що скорше чи пізніше розсиплеться в груз.

Оттак розсипалася на наших очах забріхана батьківщина бундючних націстів. Галасливий фірер лічив її вік на тисячліття, а вона і десять літ не прожила. Всі вони, отті лицарі поломаного хреста, обріхували себе, що належать до якоїсь містичної, вищої раси, що покликані панувати над світом. Та, слава Богу, націстівська брехня розвіялася як дим на вигаслій пожарині і вже не вигризає людям очей.

Але є ще одна велика брехня наших днів, яка затроює атмосферу. Це брехня про побудову щасливого, комуністичного життя „в одній шостій частині світу". Галасливе калатало пропаганди тарахкоче, без перерви на цілий світ ідіотичну брехню про маломощо не рай на совєтській землі. „Народні демократи" вхопили у свої руки „молот і серп", тільки не на те, щоби ними працювати. Ні! Молотом валять вони що сили в людські лоби та вбивають в них свою брехню про комуністичне щастя. Обріхують всіх і вся і дивляться з-під лоба, чи не найдеться якась недовірчива голова. На неї приготований очікує другий символ совєтської влади, катівський серп, що стинає непокірну голову. Бо громадяни „совєтской страни" не можуть бути невдоволені.

Брехня! Гидка брехня! І тим більше вона огидна, тим більше неморальна, що то бреше людина сильна, яка має владу у своїх руках. Бреше на те, щоби обманути другу людину, слабшу, яка не знає правдивого стану річи. Та даремні з'усилля. Невмолима Немезіс уже рисує над забріханими головами страшного косаря.

Мала комашино! Твоя дрібна, невинна неправда для нас зрозуміла і оправдана. Ти ж хорониш нею своє життя перед загибіллю. Та ніякого морального виправдання немає та велика брехня, що виходить із покаляної душі людини. Ця брехня навіть не є для оборони. Навпаки, це обман, придуманий на потоптання другої людини.

Через те, ця брехня тричі неморальна!

НЕ ФОТОГРАФУЙ, А ДАЙ ІСТИ! — Таке враження віддає фотограф, що фотографував в лісах Норт Керолайни оту малу пташину, якої мама полетіла шукати поживи.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи дресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

16,171 Шлапак Пелагії зам. Нісевич від Лабяк Франка.

16,172 Маланюк Антона з с. Яворова (коло Львова) від Прокопович Володимира.

16,173 Устиянівський Василя від Устиянівський Константина.

16,174 Підлуська Марії від Яцевич Еміліяна.

16,175 Найда Марії з дому Тиховська з с. Розділовичі (Рудки) від Тиховський Петра.

16,176 Могилевський Михайла з с. Худянки (Київщина) від Могилевський Данила.

16,177 Скочиліць Михайла і Андрія з с. Віскі (Сянік) від Клебан Миколи.

16,178 Гарасимів Михайла з с. Долини (Рогатин) від Гарасимів Михайла.

16,179 Присташ Юрка від Коваль Івана с. Юрка і Розалії з дому Присташ з с. Локоть (Турка).

16,180 Односельчан, рідних і знайомих з с. Гребеніє (Жовква) від Хомяк Теодора.

16,181 Хорнат Степана, Бусиль Петра з с. Манаїв (Зборів) від Польний Івана.

16,182 Гуцалюк Миколи і Бикова Терешки з с. Жеребки Королівські (Скалат) від Гуцал Анни.

16,183 Кот Василя з с. Мопляки, Мостович з с. Яблонець (Житомір) Розводовський Женьки. Гавриленко з Рівного (Волинь) від Филоненко Петра.

16,184 Васильців Анни д. Григорія, Катерини д. Петра Васильців з с. Завидович (Городок) від Васильців Анни.

16,185 Співак Семена, Василя і Теодора з с. Ропиця Руська (Горлиці) від Ющак Івана.

16,186 Пилипчук Михайла з с. Вязовець (Камінець Поділ.) від Юрчик Ольги д. Верцаби Пилипа.

16,187 Жмура Марії з с. Лоні (Перемишляни) від Сулипа Насті д. Дмитра.

16,188 Матковська Анни з дому Антонів з с. Турочок Нижних (Турка) від Антонів Миколи с. Ілька з с. Ботилки Вижної.

16,189 Пит Параски, Тимоць Антона і Ярема Івана з с.Криниці (Лемківщина) від Кініш Володимира.

Голоситься на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

З освітньо-культурної праці.

Після літньої перерви, українська громадська праця починає знову кипіти життям. Це відноситься теж до нашої громади у Филаделфії.

Тут на окрему увагу заслуговує розвій української читальні при У. Г. Домі на Френклин вулиці. В цьому році читальня придбала 200 нових книжок й здобула 150 посвійних читачів. В читальні мається можність не тільки позичати книжки, але й користати зі всіх національно-українських часописів, журналів, в тому й усіх майже англійських популярних видань.

Українська Вечірня Школа для дорослої молоді почнеться в жовтні, але тільки тоді, коли на курси впишеться не менш як 40 учеників. Отже проситься інтересованих записуватися вже зараз, щоби опісля не було нарікань, що молодь пропадає. На цю справу родичі в першій мірі повинні звернути особлившу увагу.

Коли знайдеться число охочих зі скитальців вчитися англійської мови, буде отворений для них курс — безплатно. Докищо, такі курси ведуться при Укр. Громаді на 23-тій й Бравн вул. та при Інтернейшенал Інститут 645 Н. 15-та вул.

Укр. Драм. Гурток ім. Л. Українки входить цього року вже в шосту річницю свого існування й праці. В цьому сезоні репертуар вистав буде, хочемо вірити, більш різноманітний. На 24-го жовтня гурток починає сезон драмою „Бондарівна", до підготовки якої аматори справді щиро взялися. Треба, щоби громадянство прийшло масово на цю виставу, доказуючи, що вміє цінити рідне мистецтво. Знову, щоб праця в гуртку йшла краще, проситься всіх охочих зі скитальщини ставати його членами та причинитися до ще більшого роквіту цієї ділянки нашої культури.

Дуже великою шкодою для громадянства є, що мішаний хор, який так гарно розвивався в минулому році, перестав існувати. Чому так сталося — повинні відповісти ті, що завинили в його розв'язанні.

Новиною в нашому місті є струнна оркестра, заложена в цьому році. Її треба не тільки морально, але й грошево помогти й не лиш одною громадою, але всіми.

Щоб усі ці клітини нашого громадського життя розвивалися й працювали, запрошується до участі все наше громадянство. Краща консолідація 7-мох Народних Домів запевнила б і кращий загальний успіх в усіх цих важливих проявах нашого громадського життя.

Митро Пасічник.

ПОШУКУВАННЯ

МИХАЙЛО ФІКТАШ, тепер на скитальщині, пошукує своїх стриєчних братів, **ВОЛОДИМИРА і ЙОСИФА ФІКТАШ,** синів бл. п. Василя Фікташа, родом з села Дорошева Вел., Галичина, який в 1912 р. виимігрував до Америки. Вони самі, або хто знає їхню адресу, зволить написати до: Dmytro Dzera, P. O. Box 360, Newark, N. J.

ГУЛЬ ПАВЛО, син Марти Гуль, з села Германова, повіт Львів, шукає вуйка **ІВАНА ШТОГРИНА** в Америці. Хто його знає, або він сам, хай пише:

HUL PAWLO,
Ganghofer Seidlug D. P.
Rossegger St. 32/242
Regensburg, U. S. A. Zone, Germany

ХАНАСИК ВОЛОДИМИР, син Сенька і Ксені, з села Вишатичі, повіт Перемишль, пошукує вуйка з Вишатич **ІВАНА ГАВРИЩА;** останньо перебував в Шикаго. Писати на адресу:

CHANASYK WOLODYMYR,
c/o Therrien Construction Co., Ltd.,
Nashville, Ont., Canada

ТАРЗАН, ч. 1934. Тарзан за гублений.

Коли Гідзел вів уміло свою неохочу закладницю темними, хоч і знаними йому переходами...

...малпочоловік слідкував за хутко щезаючими слідами.

Вкінці відгомін завмер цілком і чути було тільки каплі води, що падали з сталактитів.

Тарзан стояв безнадійно розгублений серед дивних творів природи. Нагло почув він звуки якихсь дивних мелодій, які проходили через заглиблення печери.